

MOHORJEV KOLEDAR 2023

1851

Matjaž Klemenčič

MONSINJOR JOŽEF FRANČIŠEK BUH

Ob stoletnici smrti

Jožef Frančišek Buh se je rodil 17. marca 1833 v Zadobju, v župniji Lučine v Poljanski dolini, očetu Matiji Buhu kot četrti od sedmih otrok. Šolanje je začel v Poljanah, nadaljeval pa v Škofji Loki, kjer se je naučil nemškega jezika, zatem pa je šolanje nadaljeval v gimnaziji v Ljubljani. Jeseni leta 1854 je vstopil v semenišče v Ljubljani. Izobraževanje je zaključil in bil v duhovnika posvečen 25. julija 1858. Decembra istega leta je postal kaplan v Loškem Potoku. Jeseni 1861 je bil premeščen v Radeče, kjer je služboval do odhoda v ZDA, marca 1864.

Jožef Frančišek Buh; vir: Wikipedija

Buh je v obdobju do odhoda v Združene države Amerike napisal dva molitvenika: *Zvezdice, to je zveličavne resnice, ki nam pot do popolnomasti proti nebesam kažejo* (1862) in *Jezus v sercu: v podobah, kako se Jezus serca polasti, ga čisti in sabo zedinja: z mašnimi in drugimi navadnimi molitvami* (1863).

Po pismih in prošnjah za pomoč se je Buh že kot semeniščnik seznanil z delom slovenskih duhovnikov v Ameriki. Že 1857, v tretjem

letniku študija je prosil škofa Friderika Barago, da bi se mu pridružil kot študent. Baraga ga je bil pripravljen sprejeti, vendar Buh takrat ni dobil dovoljenja cerkvenih oblasti.

Leta 1864 je misijonar Franc Pirc Buha povabil, naj se mu pridruži. Ko je ta dobil dovoljenje ljubljanskega škofa Jerneja Vidmarja, se je pozitivno odzval na njegovo vabilo.

Pirc za delovanje v ZDA ni pridobil samo Buha. Z njim je v Ameriko odšlo še petnajst bogoslovcev, med njimi Jakob Trobec, poznejši škof St. Clouda, Minnesota, in dijak Friedrich Katzer, ki je pozneje postal nadškof v Milwaukeeju, Wisconsin, in se izkazal kot zagovornik ohranjanja etnične identitete katoliških priseljencev v ZDA.

Skupina je 19. maja 1864 prispela v ZDA, nato pa so pod Buhovim vodstvom odpotovali v St. Paul, Minnesota. Tam so se razšli. Štirje bogoslovci, ki so bili pred zaključkom študija, so ostali v St. Paulu. Drugi so odšli na izobraževanje v semenišče St. Francis v Milwaukeeju in St. Vincent v Latrobu, Pensilvanija. Buh je postal začasni profesor in duhovni vodja štirim bogoslovcem, ki so ostali v St. Paulu. Tam je skupaj z njimi bival v trinadstropni zgradbi, ki je hkrati služila kot stolnica, škofovska palača, župnišče in šola. Tam so bivali tudi škof Thomas Langdon Grace, duhovnik John Ireland, ki je pozneje postal nadškof v St. Paulu, duhovnik Augustin Ravoux in semeniščnik Thomas O'Gorman, poznejši škof v Sioux Falls, Južna Dakota. Že novembra 1864 so štirje omenjeni bogoslovci končali študij.

S tem je bila Buhova začasna naloga končana, 9. novembra je skupaj z Janezom Žužkom odpotoval k Pircu v Crow Wing, 80 km severno od St. Clouda. Tam je Buh ostal do januarja 1865, ko je odšel k okoli 120 km severno oddaljenemu jezeru Winnibigoshish v severni Minnesoti. Do sredine junija je misijonaril med Indijanci, hkrati pa se učil njihovega jezika in proučeval njihove običaje. V tem času je živel pri nekem »Polindijancu« in v zameno za nastanitev poučeval njegove otroke.

Julija 1865 so Buha poslali v Belle Prairie v severni Minnesoti, od St. Clouda oddaljeno približno 40 km. Tam so bile razmere podobne kot pri jezeru Winnibigoshish. Spreobračanje Indijancev je potekalo počasi, saj so bili ti razkropljeni, poti so bile slabe, večkrat tudi neprevozne. Težavo so predstavljale tudi vremenske tegobe: poplave, izredno mrzle zime ter roji komarjev poleti.

Buh je sčasoma nase prevzel Pirčevo breme. Namesto njega je začel obiskovati misijonske postaje, ki so po letu 1889 prišle pod pristojnost škofije v St. Cloudu. Postaje so bile v povirju Missisipija, od Crow Winga do Red Lakea, s cerkvami v Crow Wingu, Belle Prairie in Little Falls. Obenem je prevzel tudi misijonske postaje v indijanskih rezervatih ob jezerih Red Lake, Leech Lake, Cass Lake in Sandy Lake in White Earth.

Med delovanjem v Belle Prairie je Buh na svojem misijonarskem območju zgradil več cerkva, med drugimi tudi cerkvi v najstarejših slovenskih naselbinah v Minnesoti, Brockwayu in Albanyju v okrožju Stearns. Tja so se namreč na pobudo Franca Pirca naselili prvi slovenski priseljenci med 1865 in 1866. Prihajali so iz Gorij in Dovjega na Gorenjskem, obiskoval pa jih je tudi Buh. Buh je 1878 odšel v zahodno Minnesoto, kjer je septembra 1878 postal prvi stalni župnik cerkve sv. Jožefa v Perhamu. Od tam je upravljal široko območje ob železnici »The Northern Pacific«, ki se je raztezalo od Brainarda ob Missisipiju na vzhodu do Moorheada ob Red Riverju na zahodu. Leta 1886 je prevzel Little Falls z misijoni, kjer je ostal do januarja 1889, ko je odšel v Tower, Minnesota.

Čeprav je z veseljem misijonaril med Indijanci, pa se je pri svojem delovanju med njimi

vseskozi spopadal z različnimi neprijetnostmi in nevarnostmi. Veliko časa je preživel na poti, večkrat je moral spati na prostem, v mrazu in snegu. Skrbela ga je revščina med Indijanci, ki je bila ponekod tako huda, da je primanjkovalo celo hrane. Indijanske učence je učil brati in pisati ter s tem civilizirati in jih skušal pridobiti za krščansko vero.

Buh je leta 1888 postal prvi župnik cerkve sv. Martina v Towru, Minnesota, rudarskem mestu, kjer so delo poiskali mnogi slovenski, nemški in skandinavski priseljenci. Tower je Buhu služil kot izhodišče za misijonsko delovanje. V okolici Towerja je ustanovil misijonske postaje v Elyju (1888), Biwabiku, Virginiji in Hibbingu (1890). V teh krajih se je kasneje naselilo veliko število slovenskih priseljencev. Tamkajšnje misijonske postaje so kmalu postale samostojne župnije in so v skladu s filozofijo nadškofa v St. Paulu, Johna Irelanda, delovale kot teritorialne župnije z namenom vključitve priseljencev v ameriško družbo. Buh je obvladal več jezikov, to je prišlo do izraza med njegovim pastoralnim delovanjem, ko je večkrat opravljal obrede v štirih jezikih, z Indijanci pa je govoril tudi očipvejsko.

Buha je zanimal tudi socialni in družbeni napredek slovenskih priseljencev. Prepričal je Antona Murnika, da je začel izdajati najstarejši slovenski časnik v ZDA, *Amerikanski Slovenec*. Murnik se je iz Towra preselil v Chicago, saj je bil prepričan, da je Tower za takšen podvig premajhno mesto. Tako je prva številka *Amerikanskega Slovenca* izšla v Chicagu 3. septembra 1891. Skupno je tam izšlo deset števil. Izkazalo se je namreč, da je bilo izdajanje časopisa v slovenskem jeziku po strokovni in finančni plati pretežek zalogaj za uredništvo. Zaradi tega je Buh od Murnika za 450 dolarjev odkupil *Amerikanskega Slovenca*. Prepričan je bil, da bi Slovencem v Ameriki katoliški časopis pomagal in koristil. Buh je nato kupil tiskarski stroj in ustanovil prvo slovensko tiskarno v ZDA. Enajsta številka je izšla 4. marca v Towru, glavna naloga časnika pa je bila ohranjati krščansko vero med slovenskimi priseljenci. V tem času je imel časopis okoli 200 naročnikov, pošiljali pa so ga na 530 naslovov. Buh je k sodelovanju pri urejanju časopisa povabil slovenske bogoslovce

iz semenišča v St. Paulu, s prispevki pa so pomagali tudi slovenski duhovniki iz drugih slovenskih naselbin po ZDA.

V Towru je *Amerikanski Slovenec* izhajal med letoma 1892 in 1899, ves ta čas pa se je Buh srečeval s finančnimi težavami. Tako je časopis leta 1899 prodal Slovensko-amerškemu tiskovnemu društvu iz Jolietu v Illinoisu, kjer je odločilno besedo imel Frančišek S. Šušteršič.

V svoji tiskarni je Buh založil in izdal Jeramovo *Slovensko-angleško slovnico* (1895), prvo slovensko knjigo, natisnjeno v Ameriki. Leta 1897 je izdal še svoj molitvenik *Srce v Jezusu ali Vir milosti božje*, istega leta pa še Tomanovo *Ustavo Zjedinjenih držav v Ameriki*. Izdal je še katekizem in več letnikov *Koledarja Amerikanskega Slovenca*.

Buh je bil dejaven tudi z objavami v *Amerikanskem Slovencu*. Z njimi je poskrbel, da se je ideja Frančiška S. Šušteršiča in Matije Šavsca o »slovenski jednoti« udejanjila v obliki slovenske katoliške podporne organizacije v ZDA – Kranjsko slovenske katoliške jednote (KSKJ).

Buh je leta 1901 postal župnik v Elyju. Tam je zamenjal dotedanjega župnika Andreja Smrekarja, sodeč po napisanem v *Amerikanskem Slovencu*, z razlogom, da reši župnijo finančnih težav, v katere je zabredla zaradi gradnje nove cerkve. Le-te mu je uspelo rešiti. Po podatkih ljudskega štetja leta 1910 je bil Ely največja slovenska naselbina v Minnesoti z 1459 osebami s slovenskim maternim jezikom.

Že kmalu po ustanovitvi škofije Duluth leta 1889 je škof James McGolrick Buha imenoval za generalnega vikarja. Buh je postal monsinjor 27. decembra 1899, ko je bil še župnik v Towru. Priznanje je dobil tudi od posvetne oblasti, ki je po njem poimenovala del mesta Pierz, ki je postal samostojno naselje.

Po smrti prvega duluthskega škofa McGolricka januarja 1918 je Buh postal škofijski upravitelj, zato se je preselil iz Elyja v Duluth. Nalogo je opravljal do sredine novembra 1918, ko je v Duluth prispel novi škof John T. McNicholas. Ta je septembra 1921 odprl Misijonski zavod monsinjorja Buha za izobraževanje misijonarjev, Buha pa je imenoval za vodjo ustanove. V njej je deloval vse do konca življenja. Po krajši bolezni je

3. februarja 1922 umrl v bolnišnici Sv. Marije v Duluthu v 89. letu starosti.

O Buhu niso poročali samo slovenski ameriški časopisi, temveč tudi drugi. Tako je bil na primer leta 1914, ko je Buh praznoval 81. rojstni dan, večji del naslovne strani glavnega lokalnega časopisa *The Ely Miner* posvečen Buhu. Na kratko so predstavili njegovo življenje in delo ter večji del članka namenili njegovi izjavi, ki jo je podal ob tej priložnosti. V njej je natančneje opisal svoja začetna leta ter kako ga je življenjska pot zaradi Franca Pirca popeljala v Združene države Amerike. Dejal, je, da je Pirčevo pismo, v katerem ga je ta vabil v Ameriko, sprva smatral kot šalo in pismo zavrgel, šele kasneje pa je ugotovil, da ni šlo za šalo. Buh je opisal potovanje v ZDA in prva leta v novi deželi ter delovanje s Francem Pircem med Indijanci na območju severno od St. Clouda, Minnesota, vse do kanadske meje. Buh je dejal, da je na prostranem območju takrat živelo le malo prebivalstva. To so bili Indijanci plemena Čipeva, ki so pretežno živeli okoli Velikih jezer ter se preživljali z lovom in ribolovom, izdelavo javorjevega sirupa v pomladanskih mesecih ter nabiranjem divjega riža v zimskih mesecih. Kot je dejal, je v začetnih letih njegovega delovanja na omenjeno območje prišlo relativno malo belopolnih naseljencev, saj so se bali Indijancev. Njihovo število je naraslo z leti, še posebej po tem, ko se je razvedelo, da je na območju veliko rodovitne zemlje. Buh je deloval tako med Indijanci kot tudi evropskimi naseljenci. Za izhodišče svojega delovanja med Indijanci in evropskimi naseljenci je izbral Belle Prairie v bližini Little Falls v okrožju Morrison. Buh je prav tako omenil dogodek, zaradi katerega je pozneje deloval na območju indijanskega rezervata White Lake. Do njega je namreč prišel voditelj Indijancev, ki so živeli v okolici jezera Mille Lac, in mu prinesel izjavo, v kateri so bile z različnimi simboli v obliki živali, ki so predstavljale družinska imena, podpisane različne indijanske družine. V njej so tamkajšnji Indijanci izjavljali, da so se pripravljene pokristjaniti, če Buh pride k njim. V nadaljevanju pripovedi je Buh dejal, da se je skupaj s Petrom Royem, meščancem, kmalu odpravil na pot. Pripomnil je,

da je s Petrovim bratom, Frankom Royjem, sodeloval že prvo zimo svojega delovanja v Winibigoshing lake, kjer se je tudi naučil jezika Indijancev Čipeva. Pot v Mille Lac je po Buhovih besedah trajala dva dni vožnje s konjsko vprego, ponoči pa so v bližini tabora krožili volkovi. Ko je prispele v naselje Indijancev, je njihov poglavar zbral vse može, s katerimi so nato imeli sestanek. Buhu so povedali, da bodo sledili njegovim naukom, če bo živel z njimi in zgradil šolo in cerkev. Buh je pozneje povedal, da za gradnjo zahtevanega ni imel sredstev, pa tudi guverner Minnesote mu je na njegovo prošnjo odgovoril, da bodo tamkajšnje Indijance preselili v rezervat White Earth. Buh se je zaradi tega odločil, da bo raje deloval na območju rezervatov Red Lake in White Earth. Omenil je tudi prihod železnice, ki jo je začel uporabljati, zato da je lahko hitreje dosegel oddaljene misijone. V Tower se je odpravil takoj po dokončanju železniške proge. Opisal je tudi stanje v Elyju ob svojem prihodu januarja leta 1888. Povedal je, da je ravno takrat začel delovati rudnik Chandler, na območju kasnejšega rudnika Pioneer pa so takrat še iskali rudo. Poleg železnice je kraj imel le nekaj hiš, naokoli pa so rasli visoki borovci. Omenil je tudi svoje delovanje v Biwabiku, kamor je kmalu po prihodu v Ely odšel krstit hčer Johna Murnika, ki je bila prvi beli otrok, rojen tam. Dejal je, da so bile takratne razmere za potovanje med krajema slabe, saj železnica še ni dosegla Biwabika. Obstoječe ceste so bile blatne, polne lukenj in skal, zaradi česa je bilo potovanje s konjsko vprego oteženo, najlažji način potovanja pa je bila hoja. Buh je na koncu izjave pohvalil napredek Elyja in ga označil kot moderno mesto z veliko izboljšavami, kot so bili pločniki iz cementa, električna razsvetljava, vodna oskrba idr.

Julija 1918 je Buh praznoval še en jubilej, in sicer šestdesetletnico posvetitve v duhovnika. Ob tej priložnosti so zanj v stolnici duluthske škofije darovali jubilejno mašo. Dogodka so se udeležili številni duhovniki iz vseh koncev, med njimi je bil tudi slovenski ameriški duhovnik Simon Lampe iz Cloqueta. Buhov jubilej so njegovi župljani skupaj z gosti proslavili tudi v Elyju. Izstopala sta John Seliskar, profesor na semenišču v St.

Jožef Frančišek Buh; razstava v cerkvi sv. Antona v Elyju, foto: David Hazemali

Paulu, in škof Trobec iz St. Clouda. Ta je v okviru praznovanja podelil zakrament birme številnim birmancem, ki jih je pripravil Buhov pomočnik Frank Mihelčič.

Ves čas njegovega delovanja v Minnesoti, tako v njegovem misijonarskem obdobju kot tudi v poznejših letih, ko je pastoralno skrbel za slovenske in druge evropske izseljence, je čutil potrebo po pridobivanju slovenskih in nemških duhovnikov, ki jih je navduševal sprva za misijonarsko delo med severnoameriški Indijanci, pozneje pa za delo med evropskimi priseljenci. Rezultat njegovih obiskov v domovini (obiskal jo je trikrat v letih 1870, 1883 in 1908) je bil med drugim tudi ta, da je v Ameriko pripeljal slovenske in nemško govoreče študente teologije. Glede priseljavanja Slovencev drugih poklicev je bil dokaj neopredeljen. V svojih prispevkih v časopisju, ki je izhajalo na slovenskem etničnem ozemlju, v katerih je pogosto predstavljal življenje in dosežke slovenskih priseljencev v Minnesoti, bralcev ni nikoli neposredno nagovarjal k izselitvi niti jih ni od tega odvrčal.

Igor Grdina

JOSIP STRITAR

Ob stoletnici smrti

Josip Stritar je bil ob svoji smrti novembra 1923 patriarh slovenske literature. V Ljubljani so ga še pod perutmi cesarskega orla sklenili razglasiti za častnega meščana (1905), potem pa so po njem poimenovali tudi eno najprezentativnejših mestnih ulic (1906). Po prvi svetovni vojni je vse bolj daljnega marca 1836 v Podsmreki rojeni vitez peresa postal častni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu. Srbsko-hrvaško-slovenska kraljevina mu je podelila posebno nacionalno pokojnino, kralj Aleksander pa ga je odlikoval z redom sv. Save III. stopnje. Duhovnik Fran Serafin Šegula je poskrbel, da se je Stritar s soprogo preselil v Rogaško Slatino in svoje zadnje mesece preživel brez skrbi, medtem ko je prej kot upokojeni gimnazijski profesor občutil hudo stisko, v katero so ljudi pahnila velika vojna in njej sledeča inflacijska spirala.

Josip Stritar; vir: Wikipedija

Šestdeset let prej je bilo vse drugače. Stritar je imel tedaj za seboj nekaj priložnostnih stihov in vrsto na pol prebrodenih notranjih viharjev, ki so ga izklesali v izrazitega individualista. Njegova pota so se kmalu ločila od tistih, na katera se je podala večina mladih nadarjenцев iz kmečkega okolja, ki so se v želji, da bi kar najbolj vsestransko in hitro, pa tudi s čim manjšimi

materialnimi obremenitvami pomagali domačim oziroma rojakom, zapisali svetemu poklicu. Duhovniki so bili sredi 19. stoletja poleg zdravnikov, veterinarjev, zemljemercev, učiteljev ter posameznih uradnikov in odvetnikov praktično edini razumniki, ki so imeli redne stike s preprostimi ljudmi; neredko so nastopali v vlogi posrednikov med čedalje več vednosti terjačim svetom in množicami, ki so se v valovih modernizacije in vrtincih sprememb same le stežka znašle. Prav tako se zdi značilno, da se Stritar v gimnazijskih letih ni vključil v krog literarno ambicioznih sošolcev, ki so svoja peresa ostrili v rokopisnem listu *Vaje*. Netipično za njegovo generacijo je bilo tudi naglo hlajenje mladostnega narodnostnega navdušenja; v času študija klasičnih jezikov na dunajski univerzi je celo že začel misliti na literarno ustvarjanje v nemščini.

Potem pa je leta 1865 Jurčičev prihod v prestolnico ob lepi modri Donavi spremenil vse. Stritar je ob pobudnem prijatelju kot slovenski ustvarjalec zaživel s polnimi pljuči. Napisal je prelomni uvod v drugo izdajo Prešernovih *Poezij* (1866), v katerem je izrazil, kar so čutili mnogi: pesnika *Sonetnega venca* in *Krsta pri Savici* je obravnaval kot nespornega prvaka domačega Parnasa. Utemeljil je, zakaj je klasik – ustvarjalec, ki je pozneje rojenim mera vrednosti, neredko pa tudi zgled. Skozi odnos do njega se skozi čas razrašča in večplastno povezuje

satovje nacionalnih, regionalnih, slogovnih in nazorskih pramenov svetovne književnosti.

Stritarjeva vizija slovenskega leposlovja se je z Jurčičevo – pa seveda s še jasneje definirano Levstikovo – prekrivala v težnji po zaobseženju lirskega in epskega pesništva, pripovedništva in dramatike. Vsi trije ustvarjalci, ki jim je zibka stekla v kulturno tvorni predmarčni dobi, so pomembno prispevali tudi h kriticizmu in esejistiki ter k otroški oziroma mladinski književnosti. Slovenci so vsaj v literaturi odtlej imeli, kar je v nekaterih drugih kulturnih prostorih postalo običajno že prej, v mnogih – zlasti tistih na evropskem vzhodu – pa se je šele oblikovalo. Iz različnih nazorskih, slogovnih, žanrskih in tematskih niti prepletena književnost je ljudem podarjala vednost o stvareh med nebom in zemljo, ki bi jim sicer nemara ostale skrite, ter jih opozarjala na značaje in življenjske položaje, o katerih bi se jim drugače morda niti sanjalo ne. Hkrati so se rojaki treh vodilnih mladoslovenskih literatov srečevali tudi z različnimi načini ekspresivizma in komunikacije, ki so bili pomembni za njihovo dojemanje stvarnosti in predstav. Književnost, ki je bila bodisi ogledalo življenju, bodisi njegov poskus, bodisi vizija prihajajočega sveta, jim je podarjala vsestransko orientacijo v vsak dan daljši horizontali in neprestano višajoči se raznočasni vertikali.

V estetskih usmeritvah in tematskih poudarkih pa so se Levstik, Jurčič in Stritar razlikovali – kar je slovensko literaturo vzpostavljalo kot dialoški oziroma poliloški prostor. Vsak od njih se je lahko pohvalil z lastno mislijo o tem, katere prvine iz evropske tradicije in sodobnosti bi bilo dobro destilirati na domačem terenu ter jih uporabiti kot ustvarjalne kažipote. Levstik je oblikoval svoje literarne ideale na podlagi izkušnje s klasicizmom in romantiko, Jurčič pa se je usmeril k slednji (zlasti v dramatiki) in k realizmu, pod katerega ozvezdji je prehodil pot od obdelave folklorističnih in memoarističnih motivov do ostre nravsvene in politične kritike. Za razliko od njiju sta Stritarja zaznamovala študij latinske in starogrške filologije ter poučevanje v različnih imenitniških hišah, ki je od njega terjalo tudi poznavanje sodobnih evropskih književnosti – zlasti francoske in nemške, pa tudi italijanske in

angleške. Mlajši rojaki so v njem zaradi širokega obzorja videli pravcatega Apolona.

Stritarjevo dojemanje literarnega sveta je bilo kompleksno. V nekaterih duhovnih conah celo protejsko ali že kar protislovno – razpeto med enostransko brezkompromisnost in težnjo po celoviti harmoničnosti. *Dunajski soneti* so bili prvi primer literarnega »bojnega pohoda« v slovenskem duhovnem prostoru: niso merili le v osebnosti in mentaliteto, kakor Prešernovi obračuni, temveč v vse, kar poimenuje ali metaforično označuje pojem *staroslovenci*. V renesančnih satirah domači drastični toni so se v njih mešali z uporniškimi puščicami, kakršne so bile značilne za politično angažirano književnost bidermajerskega podtalja. *Bela ruta* je prav tako zanimiv primer: Bleiweisa je premestila v okolje Goethejevega *Fausta* ter iz obsežne tragedije o temeljnih bivanjskih vprašanjih naredila groteskno miniaturo. Slovenska literatura v dobi meščanov ni hitro gradila samo najrazličnejših nadstropij, temveč tudi vznemirljive niše z neobičajnimi medsebojnimi povezavami. Te niso vodile le do domače stvarnosti in izmišljij, temveč so bile speljane do uglednih avtorjev drugih književnosti. Tudi takih, ki so bili po drugod prevladujočih mnenjih medsebojno nepovezljivi.

Po vstopu v središče slovenske literature je pri Stritarju opazna želja, da bi njegovi rojaki dobili v svojem jeziku vsaj nekaj izkušnje z vsemi bistvenimi evropskimi umetnostnimi oblikami in tokovi. Zato je iz grško-rimske klasike znane zgodbe komprimiral v kratke prizore, hkrati pa je poskrbel za čustveno razviharjena in na nič nadosebnega navezujoča se dela. Njegove pesmi personalno deskriptivno tematizirajo za slovensko literaturo novo velemestno okolje (*Čuj, v vrtni seči prepeva kos*) in popotne vtise – vključno z začetki turistične industrije (*Dolgopeta ti prikazen*) –, pa tudi nežna in trda doživetja srca. Stritarjev prvi roman *Zorin* je slovenski odgovor na izziv, ki ga je pred Evropejce postavil mladi Goethe s *Trpljenjem mladega Wertherja*. Vendar pa skozi pisemske refleksije razvijajoča se pripoved rase tudi iz rousseaujevskih tal. Prav tako ne gre spregledati posebne vloge dogajalnih prostorov: Zorinova bivanjska tragedija je navezana tudi na razmerje med domovino in tujino, kar je v vsaj daljni sorodstveni zvezi